

Filosofie a obživa

Filosofie není a ani se nesmí stát prostředkem obživy; filosofování není a nemůže být zaměstnáním. To však nutně znamená, že každý filosof se musí „zabývat“ filosofií jen ve svém volnu, tedy vedle svého zaměstnání. Musí si proto jako zaměstnání volit něco, co by mu nějaký volný čas na filosofování ponechávalo. Proto je každé vydělávání peněz „filosofováním“ resp. „pěstováním filosofie“ vždycky poněkud problematické. Toho si byli většinou dobře vědomi i lidé, kteří žili a přemýšleli v jiných velkých tradicích (starších než ta řecká, v níž se zrodila filosofie), takže nejde o žádnou výhradní specifičnost filosofie a filosofování. Protože však právě v evropské tradici se zrodila myšlenka zvyšování pěstování co nejvyšší vzdělanosti, které je svěřováno vybraným špičkovým učencům, a také myšlenka postupného šíření a zvedání vzdělanosti obecné, muselo se dostat jistých společenských úkolů také filosofům a filosofii. Tak došlo k tomu, že na univerzitách se kromě hlavních oborů, původně práv, medicíny a theologie, muselo vyučovat tzv. sedmi svobodným uměním (*septem artes liberales*) jako úvodu a jakési nutné přípravě k dalšímu studiu. Fakulta, na které se těmito oborům vyučovalo, byla nazývána „artistická“; později se jí začalo říkat „filosofická“. A tak jako tomu bylo v jiných oborech, učitelé filosofie se vlastně stali zaměstnanci příslušné školy a museli se proto přizpůsobit a podřídit pravidlům, která na takové škole panovala. Pro některé to nebylo nic těžkého, ale jiní těžce nesli omezení své „svobody“ nějakými školskými pravidly, a dostávali se do větších nebo menších těžkostí a potíží. V takových případech je třeba se vždycky tázat, ve jménu čeho se takoví méně přizpůsobiví bránili vnějším tlakům (ať už ze strany školy, nebo ze strany církve a později státu, nebo i ze strany hlavních představitelů oboru či dokonce veřejnosti atd.). A tak docházelo vždy znovu k situacím, kdy filosof musel sám sobě i druhým přiznávat a také veřejně vyznávat, kde je ve svém filosofování zakotven nehlouběji, čemu (nebo komu) je oddán na prvním místě a čemu (nebo komu) svěřuje celý svůj život, všechno své usilování a v posledu sám sebe. Když je potom postavena otázka takto, ukazuje se naprosto zřetelně a jasně, že věc obživy musí vždycky stát až na druhém místě.

(Písek, 120315-1.)